

Yannis Vasilis Yaylalı: 19 mayıs Pontos soykırımını günüdür

Posted on 17/05/2016

Pontos kısa tarihi

Pontos [1](Yunanca: Πόντος, Pontos) antik Yunanca “deniz” anlamına gelmesi ve Yunan mitolojisinde Gaia’nın oğlunun adı olmasının yanı sıra Amasyalı Strabon’dan itibaren antik yazarlarca Karadeniz’in güney kıyısında Halys ırmağının (Kızılırmak) doğusunda yer alan Kuzey Anadolu sahillerini hinterlandıyla birlikte tanımlamak için kullanılmıştır. Batı’da Pontos’ta (Samsun, Giresun, Tokat, Ordu, Amasya) Doğu’da ise (Trabzon, Rize, Gümüşhane) illerini kapsamaktadır

Pontos halkının varlığı Karadeniz’de M.Ö 4. yüzyıla kadar dayanır. Elen soyundan gelen Pontos halkının konuştuğu dil Romeika’dır. Stafanos[2] ve onu referans alan Ayşe Hür’ün belirttiği Gürcü halkının iki kolu dedikleri olan Lazlar ve Tznalar’ın da Pontoslu’lukta erime tezini pek gerçekçi olduğuna inanmıyorum. Bugün Pontos’da ancak Rize ve Trabzon’un bazı köylerinde Romeika konuşulmaktadır. Konuştuğumuz dilimiz korunma altına alınmaz ise kaybolmak ile yüz yüze kalacaktır. Pontos halkının konuştuğu dil Romeika’dır. Bugün Pontos’da ancak Rize ve Trabzon’un bazı köylerinde Romeika konuşulmaktadır. Konuştuğumuz dilimiz korunma altına alınmaz ise kaybolmak ile yüz yüze kalacaktır.

Osmanlı’nın 1461 yılında Pontos’u işgal etmesi ile dil ve din asimilasyonu politikaları da başlar.

Pontos’da bu yaşadığımız işgal ve saldırı anlamında Osmanlı’nın yaptığı elbette ilk değildir. Daha önce bir çok güç bunu denemek istemiş yer yer de başarı sağlasa da bizim için sonun

başlangıcı olacak soykırım ve asimilasyon politikaları Osmanlı ile birlikte gelip, İttihat Terakki ile devam eden ve genç faşist cumhuriyet ile doruğuna ulaşan süreçtir. Latinlerden kaçarak Trabzon'a gelen Bizans Kommenos hanedanlığı kurduğu Trabzon Rum imparatorluğu 1461 yılında Fatih sultan Mehmet tarafından alındı. Trabzon'un 1461 yılında Osmanlı tarafından işgali sonrasında İslamlaşmaya başladığını görüyoruz. Trabzon'da 1461 yılında yüzde yüz olan Hristiyan nüfusu, 1523 yılında yüzde 86'a geriler:[3]

Müslümanlar % 14.32

Rum Ortodoks % 69.22

Ermeni Ortodoks % 12.93

Latin Katolik % 3.53

Bunca saldırı ve asimilasyon çalışmalarına karşı Osmanlı'nın 1914 kayıtlarına bakıldığında samsun'dan Rize'ye 450 bin pontos'lu rum yaşadığını görüyoruz. Hatta bir çok yerde nüfus'un %50'sini geçen bölgeler vardı. Osmanlı'nın Pontos halkına saldırılarını bir kaç örnek ile verelim.

Pontos halkına Osmanlı saldırısı en üst seviyesine Köprülüler dönemi-1656-1670 ile çıkar.

Osmanlı'da sadrazamlık 1656-83 arası Köprülü Mehmet Paşa sonra oğlu Fazıl Ahmet paşa ve damatları Kara Mustafa paşa sürdürür. Bu dönem'de Pontoslu Rum halkına baskılar oldukça artmıştır. Kendisi de Amasya'lı olan Kara Mustafa Paşa da her türlü şeyi bahane ederek Rum halkına baskı uygulamaya devam ettiğini görüyoruz. Fakat asıl baskı 1670 ile birlikte gelir Rumca konuşmak yasaklanır. Rumca konuşanların ölümle cezalandırılacağı duyurulur. Bununla da yetinilmez, Osmanlı askerleri ve muhbirleri sürek avı başlatır ve çarşı pazar Rumca konuşan insanlar aranır.

Rumca konuşurken yakalanan kadınların ve çocukların dilleri kesilir, erkekler ise idam edilir. 8 ila 15 yaş arasındaki çocuklar, ailelerinin elinden zorla alınarak (Türkçe konuşmaları ve Müslüman olarak yaşamaları için) bilinmeyen yerlere götürülür.

Kız kalesi direnişi

Halkımız tüm baskılara rağmen dilini ve kültürünü yaşamaya devam etmek ister. Halkımız Her türlü baskıya rağmen Bafra ve civarında kendi dili ve kültürünü sürdürmek isteyince Amasya'lı Kara Mustafa Paşa, Bafralı Rumları cezalandırmak için Osmanlı beylerinden Hasan Ali bey sadece Bafra rumlarını cezalandırmak değil yaptığı katliamla diğer bölgedeki Rum halkına korku salmak için yüzlerce insanı Bafra'da katleder.

Bu arada bu katliamdan kurtulmak için 1500 kadın ve çocuk Bafra'da bulunan Kız kalesine sığınır. Direniş kaleye ulaşır ve uzun bir direnişin ardından Osmanlı kaleye girmeyi başarır. Yine Maliyaris yayınlarından çıkan Pontos ansiklopedisinin anlatımlarına göre 30 kadın Osmanlı'nın eline geçmektense kendini kale surlarından aşağıya uçuruma bırakmıştır. Bu yüzden o kale unutturulmaya bırakılmıştır. Barındırdığı o direniş kültürünü ortaya çıkarmak istenmemiştir. Tabii aynı zaman da yaptıkları katliam da ortaya çıkacak dı. Osmanlı yaptığı baskının sonrasında gördüğü direnişten ürker ve geri çekilir. O günden sonra o kalenin ismi kız kalesi olarak kalacaktır.

Ya Dilimizden vazgeçmemiz ya da dinimizden vazgeçmemiz istendi

Osmanlı bu olayların ardından yeni bir yöntem üretti. Padişah'ın imzasıyla çıkarılan bir ferman ile Pontoslu Rumlara "YA DİNİNİZİ YA DİLİNİZİ DEĞİŞTİRECEKSİNİZ" emri yollanır.

İşte bu ferman Pontos'un ve biz pontoslu'ların dünden bü güne kaderimizi belirleyen önemli bir özellik taşıdı. Bu ferman sonrasında Pontos'un batı kısmı (Samsun, Giresun, Tokat, Ordu,

Amasya) yaşayan Rumlar, Ortodoks Hristiyan olarak dinlerini sürdürmeyi, dillerini değiştirip Türkçe konuşmayı kabul ettiler.

Pontos'un doğu kısmı ise (Trabzon, Rize, Gümüşhane) yaşayan Rumlar ise tam tersine Rumca konuşmayı sürdürmeyi, dinlerini değiştirip Müslüman olarak yaşamayı kabul eder. Ancak ileriki yıllarda anlaşılacağı üzere Pontos'un doğusunda yaşayanlar bir kısmı dışarıya Müslüman görünürken, gizli Hristiyan olarak dinlerini de devam ettirir. Bu konuyu Yunanistan'da yaşayan Pontoslu yazar Yorgo Andreadis kendi aile hikayesinden yola çıkarak gizli din taşıyanları kitabına işlemiştir

Tarihimiz bir çok direniş ve aynı zamanda da yenilgiler ile doludur. Osmanlı'dan ittihatçılara ve ardından kurulan Türkiye devletine bir çok saldırıya karşı çok uzun soluklu direniş tarihimiz olmuş, fakat zamanla yalnızlaştıkça, tehcir ve uygulanan soykırım'a karşı iki yüzlü uluslararası ilişkiler yüzünden zaman için de halkımız bu saldırılara karşı koyamaz duruma gelmiştir. Sonrası çorap söküşü gibi geldi .Büyük Pontos pogromunda ölmeyenler, önce gizli gizli kendi kültürünü yaşamaya çalışsa da yavaş yavaş , artık tüm olup bitenlerin korkusundan dolayı kültürel aktarmayı yapmayı bıraktılar.

Osmanlı'nın dağılma ve ulusal uyanış dönemi elbette Türkler'de olduğu gibi Pontos Rumları içinde geçerliydi.

Osmanlı ve İttihat Terakki ve sonraki kadroları, hatta bu güne kadar olan resmi ideolojinin en çok kullandığı yalan, Emperyalist güçler Osmanlı imparatorluğuna saldırdığında, bu güçler ile Rum halkının, Ermeni halkının, hatta Kürt halkının birlik olup Türklere ihanet ettikleridir. Ulusal uyanış demek , feodal sistemin yerine, kendi iç pazarları olan devletlerin ortaya çıkması anlamına gelir. Bu anlamı ile yaklaşıldığında Türk burjuvazisi nasıl kendisi için bir iç pazara dayanan devlet kurmak istiyor ve bunun için çaba gösteriyorsa, diğer ulusların uyanışları ve kendi devletleri için çabaları anormal değil, tam tersine normal bir tutumdur.

Küçük Kaynarca antlaşmasına kadar, yani 15. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar Pontos'da yapılan ticarete genel olarak müslümanlar hakimdi. Küçük Kaynarca antlaşması ile Fransa, Rusya, Avusturya ve İngiltere'ye Osmanlı devleti imtiyaz tanımak zorunda kaldı. Rusların hem denizcilik hem de dil yeteneklerinden dolayı Pontos'da yaşayan Rum halkını Müslüman halka karşı tercih etti. Bu nedenlerden dolayı bir çok meslek alanında Pontos'da Rumlar ticarete hakim olmaya başladı. "19. yüzyılın sonuna gelindiğinde, Samsun-Trabzon hattında özellikle taşımacılık, bankacılık, sigortacılık ve ticaret artık Ermeni ve Rumların tekeline geçmişti"[5] Tabii herkes iyi bilir ki ekonomik uyanış beraberinde diğer üst yapısal şeyleri de tetikler ve harekete geçirir.

Pontos Rumlarında siyasi bilincin gelişmesi , Balkan ve Birinci Dünya savaşı ile birlikte Osmanlı saldırısına karşı Pontos halkının kendini savunması.

Elbette yukarıda söylediğim Pontos toplumundaki ekonomik hareketlenme uzunca bir olgunlaşma sürecinden sonra sırası ile Pontos halkının siyasi aktör olarak ortaya çıkmasını 1) 1908 jön Türk devrimi ve getirdiği olanaklar 2) Balkan savaşı ve gerçekleşen ulusal kurtuluş hareketleri ki, Yunanistan'ın kurtulması en büyük etkenlerden biri olarak gösterilebilir 3) Birinci dünya savaşının başlamasını gösterebiliriz. Osmanlı'nın balkanlar da toprak kaybetmesi , daha agresif ve intikamcı politikaları devreye sokması neden oldu. Ardından Osmanlı'nın yine emperyal çıkarları doğrultusunda birinci dünya savaşına girdi. Balkan savaş ve birinci dünya savaşı nedeni ile birlikte seferberlik adı altında Pontos Rumları Amele taburlarına alınmaya başlandı. Osmanlı ve İttihatçıların devreye soktuğu soykırım politikaların da Amele taburlarının önemli bir yeri olduğunun bugünden baktığımızda açıkça görüyoruz. Pontos halkı da bu uygulamalardan büyük rahatsızlık duymaya başladı. Bu durum yetmez gibi bir de Osmanlı üstüne Samsun'un Rum köylerine balkanlardan getirdiği göçmen nüfusunu zorla yerleştirmeye kalkınca, hatta göçmenleri kabul etmeyen Samsun'un Çarşamba yolu üzerindeki kirazlı köyü ve Çırahman, Ökse, Tevkeris, Çinit, Andreandon, Çınarlı köylerini yoğun baskı uygulaması hatta daha sonra göçmen kabul etmeyen üç köyün Osmanlı tarafından yakılması, Pontos'un ilk direniş birliklerinin de örgütlenmesine, karşı

koyuş eylemlerinin ortaya çıkmasına neden oldu. Pontoslu'lar artık toplu şekilde askere gitmeyi, amele tapurlarına gidip kölece ölmeyi ret ediyordu. Bu şekilde ortaya çıkan asker kaçakları sonradan Pontos halkının öz savunmasını oluşturacak partizan birliklerinin de ana gövdesini oluşturmuş oldu.

Doğal olarak ki Osmanlı despot imparatorluğu dağılırken, Biz de tüm diğer tüm uygar halklar ve uluslar gibi, yaşadığımız Pontos'da halkımızın hakları için mücadele ettik. Fakat uluslararası konjektür bizden yana değildi, Rusya ve Sovyet Rusyası hariç, tüm diğer uluslararası güçler, Bizim canımız ve malımız üzerinden yükselen Türk devletini desteklemeyi yeğledi. Bize uygulanan katliamlara çoğunlukla bu yüzden sesiz kaldı.

Bu yazımda da bir kaç kere bu ifade ettiğim gibi, Osmanlı arşivlerinde görüleceği üzerine 19 yüzyılın sonlarına doğru Pontos'da bir çok iş kolu ve meslekte hakimiyet Rum halkına ve Ermeni halkına aitti. Bu kapkaççı Türk burjuvazisinin iştihanı oldukça kabartmış olduğunu bugün artık kimse inkar etmiyor. Bizim zenginliğimiz bize uygulanan soykırım politikalarında en belirleyici aktör olmuştur.

İttihat Terakki-İstanbul hükümeti-Mustafa Kemal ve Topal Osman evlerimizin son taşları gibi bizi söküp attılar topraklarımızdan...

Bize yapılanlar, Topal Osman ile o dönem Sinop mebusu Dr. Rıza Nur "Hayatım ve Hatıralarım" adlı eserinde anlattığı bir dialog çok güzel anlatıyor. Topal Osman'a belki yine değinebilirim ama bilmeyenler için 1912-1923 yılları arasında bize uygulanan soykırımın da baş sürdürücüsü iken Ermeni ve Kürt halkına karşı uygulanan katliamların da baş zanlılarından. Aynı zaman da Mustafa Kemal Atatürk'ün fedaisi diye de ün salmıştır.

Taş üstüne taş koyma, bir daha burada kilise vardı, diyemesinler dedim.

Bir gün Topal Osman ile karşılaşan Dr. Rıza Nur arasında şu konuşma geçer;

- Bu gâvurlardan hayır yoktur. Ben bu işleri iyi yapıyorum diye yapıyorum. Kötü ise iyisini söyleyin. Derhal öyle yaparım. Ben cahil bir adamım. Yalnız bir gayretim var; Türküm, Müslümanım. Evet, Türk'ü, dini gavurlardan kurtarmak için çalışıyorum. Başımı bu yola koydum

- Osman Ağa'nın bu sözü bana çok te'sir etti. Pek sevdim. Hem dindar, hem Türkçü. İkisi birden bu cahil adamda, mükemmel şey. Sonra bilfiil büyük bir cesaretle harpler ediyor. Yanıma çağırıp oturttum ve kendisine;

Ağa! Sen Ferid Bey'e, bilmem kime bakma! Yaptığın yanlış değil. Tamamıyla doğrudur. Haklısın, vatana büyük hizmetler etmişsin. Bildiğin yolda devam et! Dedim.

- Ya bunlar sonra bir şey yaparsa?, dedi.

- Ben senin tarafındayım. Korkma! Dedim.

- Ağa, Pontus'u iyi temizle, dedim.

- Temizliyorum, dedi.

- Rum köylerinde taş taş üstüne bırakma, dedim.

- Öyle yapıyorum ama kiliseleri ve iyi binaları lazım olur diye saklıyorum, dedi.

- Onları da yık, hatta taşlarını uzaklara yolla, dağıt. Ne olur ne olmaz, bir daha burada kilise vardı, diyemesinler dedim.

- Sahi öyle yapayım. Bu kadar akıl edemedim, dedi.

Vapur kazanlarında kömür yerine Pontos Rumu yakıldı.

Ayşe Hür'ün birikim dergisine yazdığı 'çağımızın bir başka kahramanı' yazısında Türk çetecisinden ve katilinden nasıl kahraman çıkarıldığına işaret ederken , dünden bu güne aslında hiç bir şeyin değişmediğini bize göstermektedir. ". Falih Rıfkı'ya göre Topal Osman[4] basılan her Türk evine karşı 3 Rum evini basmak, mezarını kendine kazdırıp diri diri adam gömmek, vapur kazanlarında kömür yerine canlı adam yakmak gibi zulüm ve işkenceleri ile bölgeyi Rumlardan tamamen temizler. Görevinde ne kadar başarılı olduğunu Genelkurmay raporlarından anlarız. O tarihte çetecilik olayına karışan Rum sayısı 11.118 iken Rum çeteciler tarafından öldürülen Türk köylü sayısı 1817'dir. 1914 Osmanlı Salnamesi'ne göre Trabzon, Sivas ve Kastamonu vilayetlerinde yaşayan 450 bin Rum'dan 86 bini 1. Dünya Savaşı sırasında Rusya'ya göç etmiş, 322 bini 1923 nüfus mübadelesiyle Yunanistan'a gitmişti. Aradaki fark olan 65-70 bin Rum'un 1916-1923 arasında şu veya bu şekilde hayatını kaybettiği tahmin edilir. "(Aktaran Stefanos Yerasimos, Pontus Meselesi, Toplum ve Bilim, 1988-89 Güz sayısı.)

Türk devleti bizim canımız ve malımız üzerinden yükselmiştir.

Türk devleti 19 Mayıs 1919 tarihini kendisi için bir kurtulma tarihi olarak göstermektedir.Biz resmi ideolojinin yalan propagandalarından biraz da olsa kendini sorgulayarak sıyrılmış olanları, iyi biliyoruz ki o gün ve o yıllar bizim canımız ve malımız üzerinden bu devlet yükseldi.O yılların kayıtları yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır.O yıllarda kurtulduk dedikleri bizlerdik aslında, varlığımız ve malımız bu inkarcı devletin maalesef harcı oldu. Mustafa Kemal Atatürk'ün sözde Pontos halkı Topal Osman gibi çetelerden koruması için İstanbul hükümeti Karadeniz'e göndermişti.Peki ne oldu biliyor musunuz daha ilk ayında Topal Osman ile Atatürk havza'da bir araya geldiler. halkımıza karşı sürmekte olan katliamın örgütsüz olduğu kararı üzerine Topal Osman'a daha fazla zalimlik yapabilsin diye bir katliam birliği oluşturdular.Bakın biz neden o tarihi seçtik iyi anlaşılın diye bir şeyi daha aktarmak istiyorum.

Bu Topal Osman çetesinden sadece biz şikayetçi değildik.o dönemin mülki amirleri de şikayetçiydi. bu konu da her fırsatta hükümet bilgilendiriliyordu. İstanbul hükümetinin Ermeni ve Kürt halkına karşı uygulamalarından idam cezası almış olan ve bunca hakkında şikayet olan Topal Osman'a Atatürk ricası ile af çıkarıldı. İstanbul hükümeti- sonradan oluşacak Ankara hükümeti (Mustafa Kemal ve diğer ittihatçı artıkların) bilgisi dahilinde bize bugün sürekli kanıtlamaya çalıştığımız büyük POGROM uygulandı.

Pontos halkına karşı 1914-1923 arası uygulanan pogrom sonucunda 353.000 insanımız acımasızca katledilmiştir.Yüz binlerce Pontos'lu yerinden yurdundan zorunlu Tehcir'e tabii edildi.babalarından annelerinden kopartılan on binlerce çocuğun bugün hala akibeti bilinmemektedir.Türkiye devleti kabul etmese'de ilk olarak Yunanistan Meclis'inin 1994'de aldığı kararla Pontus Rumlarının soykırımını anma günü olarak kabul etti.Bu sene ise Avusturya ve Ermenistan,Çek cumhuriyeti meclisleri Pontos soykırımını tanıdığını kabul ettiler.

Bir Pontos'lu olarak bir kere daha Türkiye devletini Pontos soykırımını tanımaya çağırıyoruz . Her türden inanç ve halkları adaleti gelmeyen bir soykırımın yasını tutamayan Pontos halkı olarak bizimle dayanışmaya çağırıyorum.

Kaynakça:

1) <http://tr.wikipedia.org/wiki/Pontus>

2) <http://www.gelawej.net/pdf/Pontus-Meselesi.pdf>

3) Trabzon Şehrinin İslamlaşması ve Türkleşmesi 1461-1583, Heath W. Lowry, Boğaziçi Üniversitesi yayınevi 5.Baskı, Sayfa 84.

4) 3)Ayşe Hür <http://www.birikimdergisi.com/.../cagimizin-bir-baska-kahrama...>

5) Pontos'un gayri resmi tarihi Ayşe Hür

Kaynak: barisicinaktivite.com